מתיב רבי אבא [ט] אקונם שאיני נושא לפלונית בעורה והרי היא נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שבעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה אלא שהנדר טעות בשלמא לרב הונא דאמר נעשה כתולה נדרו בדבר תנא תולה נדרו בדבר ותנא נדר טעות אלא לר' יוחנן דאמר כבר מת וכבר עשה תשובה למה לי למתני תרי זימני נדר טעות קשיא: **מתני'** [2]ועוד אמר ר"מ פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומרין לו אילו היית יודע שאתה עובר על [1]לא תקום ועל לא תטור ועל [2]לא תשנא את אחיך בלבבך [3]ואהבת לרעך כמוך [3]וחי אחיך עמך [3]שהוא עני ואין אתה יכול לפרנסו אמר אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר הרי זה מותר: **גמ'** א"ל רב [3]הונא בר רב קטינא [3]לרבנן נימא כל דמעני לאו עלי נפיל מאי דמטי לי לפרנסו בהדי כ"ע מפרנסנא ליה א"ל אני אומר כל הנופל אינו נופל לידי גבאי תחלה: **מתני'** [2]פותחין לאדם בכתובת אשתו ומעשה באחד שנדר מאשתו הנאה והיתה כתובתה ת' דינרים ובא לפני ר"ע וחייבו ליתן לה כתובתה אמר לו רבי ח' מאות דינרין הניח אבא נטל אחי ד' מאות ואני ד' מאות לא דיה שתטול היא מאתים ואני מאתים א"ל ר"ע אפי' אתה מוכר שער ראשך אתה נותן לה כתובתה אמר לו אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר והתירה רבי עקיבא: **גמ'** מטלטלי מי משתעבדי לכתובה אמר אביי קרקע שוה ח' מאות דינר והקתני שער ראשו ושער ראשו מטלטלי הוא ה"ק אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל ומינה (א) [3]אין מסדרין לבעל חוב אמר רב נחמן ברבי יצחק לומר

מסיב רבי אבא וכו' והרי היא נאה: **אלא שהנדר בטעות.** מעיקרא ולא הוי נדר: **בשלמא לרב הונא.** תנא ריש תולה (ב) נדר בדבר וסיפא תנא תולה נדר בטעות דתליו נדר: **אלא לרבי יוחנן הו' מתני' על לא תקום ולא תטור.** שאם בקשת ממנו כלי ולא השאילך והלכתו הנאתך או שעשה לך דבר שלא לרצונך ומתוך שנאה הלכתו והמודה אמרה לא תשנא את אחיך בלבבך (ג) התורה הזקיקתו לפרנסו ולאוהבו ולהחיותו: **שמא יעני ואי אפשר יכול לפרנסו.** מחמת נדרך: **ואם אמר אילו הייתי יודע.** כשעת הנדר בכל אזהרות הללו לא הייתי נודר: **גמ' וימא כל דמיעני.** אמאי פותח לו שמא יעני ליה מדיר לאו כל דמיעני נפול עלי לפרנסו ימנו לו גבאי לפרנסו ואמאי דמטי לדידי למיהב לפרנסתו (ד): **כהדי כ"ע מפרנסנא ליה.** ואמאי מוחקק אני לפרנסו טפי משאר עלמא: **הא לא מי טעון דכל הנופל.** בעניות אינו נופל לידי גבאי תחילה אלא קרובים מתגלגלין עמו: **מתני' אפי' מוכר שער ראשך.** מפרש בגמרא: **ואמר.** הבעל אילו הייתי יודע כו': **גמ' ש"מ.** מדקאמר ח' מאות זוז הניח לנו אבא דלזוטה ליעול מאתים ש"מ דמטלטלי משתעבדי לכתובה והא קי"ל (כתובות פא.): **דלא משתעבדי אמר אביי.** ה"ק קרקע שוה ח' מאות זוז כו': **והא קאני אפי' אפי' מוכר שער ראשך.** ומשמע דקאמר אפי' אין לך להשלים כתובה אלא משער ראשך זקוק אתה למוכרו והלשלים לה: **ושער ראשו מטלטלי הוא.** דכל העומד ליגזז כגזוז דמי: **ס"ק.** ר"ע אפי' אין לך מה לאכול אלא"כ תמכור שער ראשך זקוק אתה ליתן לה כל הקרקע שיש לך: **ש"מ אין** (ה) **מסדרין לבעל חוב.** כלומר דהכל גובין ממנו ומוחנין לבעל חובו מדקאמר ליה ר"ע אתה מוכר שער ראשך ותאכל והא קי"ל כמס' ערכין (דף כג.) וכב"מ (דף קיד.) דמניחין לו כלי תשמישו ומטה ומפץ ושולחן ומזון ל' יום: [1]הכי קאמר ליה אפי' אתה נותן לה כל אשר לך שאין לך לאכול אלא שער ראשך אין קורעין לה כתובתה עד שתפרע לה הכל משלם. ואית דאמרי אין מסדרין לבעל חוב אין עושין לו סדר של חיות שאין מניחין לו מה שסדרו חכמים דלאמרינן התם שמניחין לו כלי תשמישו ומטה וכו': מתני'

מקנה קולה נדרו בדבר. והיינו ריש"א דשאניה רע. ותנא נדר בטעות דהיינו סיפא נדר בעורה והרי היא נאה. והא דלא אמרינן בסיפא גבי בעורה ונעשת נאה[1] היינו טעמא משום דאדם רע עשוי לעשות תשובה ועשוי למות הלכך אומדים דעתו דכי אמר שאניה רע כל זמן שאניה רע קאמר משא"כ נאשה בעורה שאין עשויה להיות נאה הלכך לא היה בדעתו שתהא מותרת לו לכשתהא נאה. הרשב"א ז"ל. אי נמי אי אמר הכי שאני נושא אשה פלונית שהיא בעורה כדקתני שאניה רע ה"ג דמשמע כל זמן שהיא בעורה אבל הכא כיון דלפלונית בעורה קאמר לא משמע כתולה נדרו בדבר. החכם המיתם ר' שמואל בן החכם הגדול רבי יהודה בר מסלמי ז"ל: **מתני' ועוד אמר ר"מ פותחין מן הכתוב בתורה.** דתא"ג דאקקינן כפ' מרגעה נדריס (לעיל כב.) אלא פתחינן בים בוטה כמדקדות תרב[2] וכדשמואל דאמר כל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע וכדרבי נתן דאמר כל הנודר כאילו בנה במה דהתם שאני דהוו איומים גדולים ואי אפי' על דעת הנהו נדר יתכיים לומר כן נמצא שאין נדריו נתרין יפה אבל הני דמני תנא הכא לא תמירי לאינשי כולי האי: **גמ' וימא כל דמיעני לאו עלי נפול.** היכי קתני דפותחין לו שמא יעני ואי אתה יכול לפרנסו וקתני ליה בהדיא מן הכתוב בתורה דאלמא מיחייב בהכי לימא ליה כל דמיעני לאו עלי נפיל שאהיה מחויב לפרנסו לבדי מאי דמטי לי לפרנסו בהדי כולי עלמא מפרנסנא ליה ורשאי הוא נכך אע"פ שאסר עליו נכסיו שהרי לא יתן בידו אלא ליד גבאי וכיון שאם רצה גבאי ליתן לאחר הרשות בידו שרי דהוה ליה כי ההיא דתנן (לעיל מח.) נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בו: **כל הנופל אין נופל לידי גבאי תחלה.** אלא שואל מקרוביו ומתפרנס והרשב"ם שעתא קעבר אקרא דכתיב[3] ומי אחיך עמך: **מתני' פותחין לאדם בכתובת אשתו.** שאומרין לו אילו היית יודע שיהא עליך לפרוע כתובתה כלום נדרת אי אמר לאו אמרינן אותו: **גמ' שמעת מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה.** פלוגתא היא דר"מ ורבנן (כתובות פא.): **והא קאני שער ראשך ושער הראש מטלטלי הוו.** ואמר לו ר"ע דמחייב לזבוני לפרוע כתובתה: **הכי קאמר ליה אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל.** היא טורפת כל הקרקעות אפי' לא ישאר לך דבר אלא שתצטרך למכור שער ראשך לאכול: **שמעת מינה אין מסדרים לב"ח.** פלוגתא היא בפרק המקבל (ב"מ קיד.) איכא מ"ד דמניחין לו מטה ומפץ וכלי אומנותו [5]ומזון י"ב חדש דגמר מיכה מיכה מערכין ואיכא מ"ד אין מסדרין ומדתנן הכא אפי' אתה מוכר שער ראשך ש"מ דאין מסדרין: [6]**לומר שאין מקרעים שער כתובה.** כלומר אין ה"ג דמסדרים מיהו ה"ק ליה אפי' אתה עושה לפנים משורת הדין ואינך רוצה בסדור לא תאשוב להפטר לעולם אין קורעין כתובתה כדי שאם ימצא לך לאחר מכן תמחוור ותגבה דנהי דתנן בערכין[2] נתן פלוג והעשיר אין לו עליו כלום וסדור מערכין גמרי' ליה ה"מ לענין סדור אבל לענין השג יד לא: ומדאמרי' הכא שמעת מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה שמעי' מהא דלדידן דקי"ל דמטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפי' מיניה דידיה לא משתעבדי ועשמת משום דאין זמן כתובה ידוע ושמא לא תגבה לעולם וכשהיא גובה אינה גובה אלא ע"י מיתה וגרושין הלכך לא סמכה דעתה אלא על הקרקע ומש"ה לרבנן הוכע כתה של כתובה מחוב דעלמא אע"ג דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי כי היכי דגבו מיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה והכי מוכחא שמעתא דתכילה דבפרק האומר לקלושין (דף סה.) ולר"מ[3] עדיפא טפי כתובה מבעל חוב דעלמא דנהי דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי לכתובה מקרקע

מסורת הש"ס

ח א מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ג סמג לאוין רמב טוש"ע יי"ד סימן רלב סעי' ו:
ט ב מיי' פ"ו מהלכות שכירות הלי' יא טוש"ע יי"ד סי' רכט סעי' י:
י ג טוש"ע שם סעי' ט:

מוסף רש"י

אין מסדרין לבעל חוב. מקדלין, שאין לנתנה לו גרמי מיים, לשון והערך אומר, ליטנא אחרינא שמסדרין, לשון שריר, ושמיהן שמעתי (ב"מ קיב:).

תוספות

בשלמא לרב הונא כו'. תרי מילי דלא דמו אהדדי לכך תנא לתרוייהו: **אלא לר' יוחנן דאסר בבר מת והוי נדר שעות** [4]מה לי למיתני. כלומר הייתו הך דלקמן ועוכא קשה דהא הכא פליגי רבנן ורבי דלקמן לא פליגי ואם כן גרסי טוכא ואומר הר"ם דה"פ למה לי למתני תרתי לימני הך דנמא נמי דהך דלקמן דמיירי בנדר טעות ואכי נמי בפרק שבועה ויחסין (קדושין דף עד.) דקאמר אלא למ"ד לנדרי המכשיר בה מכשיר בנתה תנא שאול מאי אתא לאתמוטעינן ופירוש אמאי לא תנא אאי מילתא דאמא שאול נמי ר"ג ורבי יהושע וכן הם דקאמר מאי קמ"ל יש ממזר מחייבי כריתות תניא מדא אמא אמא כלומר ויתני הם מילתא דר"ע ומעמא דלא פליגי רבנן בהך דכשורה ומעמא שהיא נאה אלא אי"ל שייך למיגזר אטו היכא שאינה נאה בשעת הנדר ושוב נעשית נאה אבל הכא איכא למיגזר אטו מת לו עשה תשובה דהוי מילי מולה: **שמא יעני.** ומימא כל מאן דמתעני עלי נפיל. בתמיה ומאי פתיחה היא בעכיל כך לא יתחדע אלא כי יעני אין מוטל עליו לפרנסו לימנו ליה גבאי ויתפרנס עם שאר עניי העיר: **אינו טפל ליד גבאי תחלה.** כלומר מיד שהעני אין הגבאי מפרנסו מיד ומוטל על היחידים לפרנסו: **בכתובת אשתו.** ולא אמרי' (לקמן פותחין) בפרשון הכתובה דהוי עולד: **מוכר שער ראשך.** מפרש בגמרא: **ש"מ מטלטלי משתעבדי לכתובה.** ופליגי ביה ר"מ ורבנן בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פא.): דרבנן סברי דכתובה נרשם מכנ"ח ולא משתעבדי לה מטלטלי דאפי' מיניה (אינה נוכה): **אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל.** כלומר צריך אתה ליתן לה כל אשר לך ואפי' אצטרך למכור שער ראשך לאוכלו ואלו לפרנס הכתובה לא היה מוכר: **ש"מ אין מסדרין לב"ח.** ופליגתא היא בפרק המקבל (ב"מ דף קיד.) דאיכא מ"ד מסדרין מניחין לו כלי תשמישו וכ"ש שער ראשו: [5]**ומזון** שאין מקרעין כתובה. ומיפטר דלעולם יתחייב בה אף אם אין לו עלתי שער ראשו ופקא מיניה דאם יעשיר יפרענה כולה דלעולם מסדרין דמסדרין דגמר מיכה [מיכה] מערכין ומערכין מנן נתן פלג והעשיר אינו נותן לו כלום י"ל דלענין השג יד לא גמרינן מערכין אלא לענין סידור דכתיב בקרא ואם אין מן הוא מערכך המיהו מערכך והלכך מדינא דב"ח ר"ל דמסדרין אבל מדינא דהשג לא [נשוא] לערכין:

מתני' תרי זימני נדר טעות ק"ל. אי למסתם כרבנן בלא"ה יחיד וכיחס הלכה כרבים ועוד דאפי' ר"מ מודה בהך דלקמן דהכא גזר ר"מ מת כגר אחי מת אח"כ אבל לקמן לא שייך למגזר דיתה לגבה אחי"כ דמילתא דלא שכיחא דלא אמרינן דתנא דלא שכיחא לא תקום ולא תטור. כגון שנדר שלא להשאיל כלי לשכיר על שלא השאילו לו וכמי קרמי דרשין לה בגיטין (דף כג.) על שאלת כלים: ועל לא תשנא את אחיך. שנדר שלא לשאל כשלומו: גמ' בל דמיעני לאו עלי נפל. מה פתיחה היא זו שמא יעני וכי כל מי שהוא עני עלי מוטל לפרנסו: מאי דמטי לי לפרנסו בהדי כ"ע מפרנסנא ליה. כלומר בכביל זה לא הייתי נותנו לכם לצדקה ולד נבגתן אחרים ומה שאני נותן יתנוהו לאחרים ויפרנסוהו ממה שאחרים נותנים: אינו טפל ליד גבאי תחילה. אלא כשהעני אדם מוטל (כתובות דף פא.): דרבנן אמרי כתובה נרשמת מכ"ח ואפי' מיניה לא נגיא ממטלטלי והכא קתני דעובה מד' מאות דינרין: דשער ראשו ומתני' פתמא קתני אפי' בעותה ליגז: אפי' אתה מוכר שער ראשך. לאוזותיך: שמע מינה אין מסדרים לב"ח. אין מערכין אותו להניח לו מזון של שלשים יום וכלי תשמישו כדתנן כפ' שוס היתומים בערכין ופלוגתא היא בפרק המקבל:

ט) [נקמת סו.], ב) [ל"ל שמע יעני כך הני כמשנה שבמשניות והכר"ן והכרא"ש], ג) [והכרא"ש בפסקיו אותם רב חנא], ד) [ל"ל לרבה כ"ה הכרא"ש], ה) [כ"מ קיד.], ו) [שיך לעמוד הבא], ז) בס"א נוסף: דליהי תולה נדרו בדבר כל זמן שהיא בעורה ולכשתהיה נאה יהא מותר בה כדתמרי' באומר שאניה רע ואחר"כ תמרי' דנבה"ג אסור כדקתני לא מפני שהיא בעורה ונעשית נאה, ח) [מבלי יכ], ט) [ויקרא כה], י) שיך לקמן דף סו ע"ב, כ) [דף ז: נתן פלג והעשיר אינו נותן כלום], ל) [עי' תוס' כתובות פא: ד"ה ר"מ ומתוס' יומות לט. ד"ה כתב], מ) שיך לדף סו ע"ב,

תורה אור השלם

1. לא תקום ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יי׳:
ויקרא יט יח
2. לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא:
ויקרא יט יז
3. אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך:
ויקרא כה לו

הגהות הב"ח

(א) גב' שמעת מינה (אין מסדרין) תא"מ וכ"כ ס"ל אין משייריין: (ב) רש"י ד"ה בשמה וכו' תולה נדרו בדבר וסיפא תנא נדר בטעות כל"ל ותיקה תולה נמחק והס"ל עם ד"ה אלא: (ג) ד"ה על לא וכו' בלבבך הס"ל ואמ"כ מ"ה שהוא עני התורה הזקיקתך לפרנסו ולאהבו ולהחיותו ושמא יעני כל"ל והס"ל: (ד) ד"ה ומימא וד"ה בהדי כ"ע הס"ל: (ה) ד"ה ש"מ אין משייריין לבע"ח:

גליון הש"ס

ר"נ ד"ה שמעת מינה כו' ומזון שנים עשר חדש. ומזון שלשים יום וכסות שנים עשר חדש כל"ל:

פירוש הרא"ש

בשלמא רב הונא. דאמר תולה נדרו בד"ה תנא תולה נדרו בד"ה ותנא נדר בטעות דתרי פניני ניגנו ריש"א דמוקיע דלא הוי בטלה דמוס דתולה נדרו בד"ה ופוחתין בו ומתירו חכם וסיפא נדר בטעות ומפיקי התנה לא כתי: אלא לר' יוחנן. דאמר דכבר מת וכ"מ אוסר ורבנן אמרו מפוס דכבר נדר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com